

РЕЦЕНЗИЯ

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

на Димитър Стойчев,

с дисертационен труд

„Дигитални трансформации на изображението при създаването на
нискобюджетно кино в България“,

катедра “Продукция и постпродукция“, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“

от проф. д-р Радостина Нейкова,

Димитър Стойчев предлага за докторската си защита научното изследване „Дигитални трансформации на изображението при създаването на нискобюджетно кино в България“ с обем от почти 400 страници, заедно с приложения, таблици, изображения и фигури. Изследването включва включва Увод; четири обширни глави с множество подраздела; Заключение и две приложения. Това е много актуална и интересна тема, която все по-често започва да се анализира в пълния си обем. Прави добро впечатление, че докторантът се опитва да теоретизира проблема, като представя множество примери от практиката.

За защитата са представени и три научни публикации по темата през различни години от научната работа на докторанта.

Представеният текст представя интересно, задълбочено и оригинално разработване на темата. Постигнат е цялостен и значим аналитичен текст защитаващ уместно заявката на докторанта. Посочени са филмови и технологични примери от различни сфери на екранното изкуство, което би допринесло за обширно и цялостно анализиране и възприемане на темата. Димитър Стойчев изследва обширен материал – осъществено е широко проучване на развитието и спецификата на дигиталните технологии при създаването на екранно изображение.

Уводът спира вниманието си върху динамичните процеси и промени в съвременния културен живот, които влияят пряко върху развитието, създаването и разпространението на съвременното екранно изкуство. Докторантът концентрира изчерпателно вниманието си върху двата основни аспекта – творческия и технологично-производствен такъв, като разглежда експериментирането, развитието на нови форми и начини, както на разказване на истории, така и на иновативни средства, методи и технологии за манипулиране и трансформиране на филмовото изображение. Много точно и ясно са формулирани задачите, които са поставени пред научното изследване.

Методологията и изследването включва съдържателен и сравнителен анализ; литературен и исторически преглед; събиране на както на емпиричен материал и данни, така и на статистически и финансови такива; различни интердисциплинарни подходи; провеждане на практически експерименти.

В първа глава докторантът разглежда основно на развитието на класическите технологии, средства и методи за изграждане на екранния образ. Съвсем логично изследването започва от камера obscura, изобретяване на фотографията и братя Люмиер. Димитър Стойчев преминава през класическия метод на филмопроизводство, изследвайки технологията, историческата основа като предпоставка за развитието на визуалните и спец ефекти, както и опита на ключови фигури в това развитие като Томас Едисон, Жорж Мелиес, Едуард Портът и др. По нататък текстът дава работещи примери за различни специфични примери за развитието на киноизображението в сферата на визуалните ефекти с използването на технологични нововъведения като: движеща се маска, задна прожекция, стъклени кадри, изкривена перспектива, използване на макети и др. Всички примери са подплатени както с обяснителни елементи, така и с схеми, фигури, изображения и скици, което спомага за цялостното възприятие на изложените съждения и анализи. Достига се до развитието на визуалните ефекти в наши дни с представянето на технологии като: оптичните принтери и др.

Втора глава разглежда дигиталните аспекти и трансформации в развитието на филмовата технология. Анализите се онагледява с примери от най-популярните професионални софтуерни положения, както и на сравнението им. Акцентира се върху дигиталните визуални ефекти, и тяхното компютърно приложение в 2D и 3D среда. В тази глава отново се обръща обширно внимание на технологичната страна и развитие на процесите. Няма да изброявам всички анализирани премиери, но цялостното им осмисляне дава много добра научна база на докторанта за изграждане на основните изводи, развити в по-нататъшните глави за изграждането на специфика в дигиталните трансформации на изображението. И последвалото фокусиране върху използването му при създаване на нискобюджетни филми в България.

Тук прави впечатление, че докторантът често говорейки за дадено технологично нововъведение прави аналитични препратки за предимствата и недостатъците при работата му. Това дава полезни препратки при използване на настоящото научно изследване както от професионалисти в сферата на кинопроизводството, така и на студенти по екранно изкуство и любители.

Използвани са и практически примери от работата на Димитър Стойчев със студенти от ФЕИ в НАТФИЗ, което спомага за по-точно и ясно ориентиране именно в технологичната страна на използваните примери.

На финала на втора глава докторантът отново достига до най-съвременните технологични средства за изграждане на екранното изображение, спирайки вниманието си върху генеративните AI модели:

„AI може да се използва за генериране на изображения от всякакъв характер и тематика - историческа, съвременна, документална или научнофантастична. За да се използват възможностите на AI за създаване на ясни послания в образи на всеки етап от филмопроизводството - от създаването на сториборда, до новите творчески идеи в постпродукцията, е необходимо творците само да ги опишат достатъчно точно и ясно в заявката си“ (с. 166).

За мен в тази глава едни от най-интересните разработки са тези за ротоскопирането и 2D-Проследяване на движението, където докторантът проследява развитието в технологията от ранното ѝ създаване до наши дни. Интересни са и съжденията на Стойчев за влиянието на дигиталната трансформация в етапа на разпространяване на едно аудиовизуално произведение:

„Съвременната медийна среда е изключително претоварена и пасивния подход на предлагането на филмите, разчитащ на малко съпътстваща реклама или бегло представяне, надявайки се зрителите сами да ги открият, днес вече не работи. Съществува голям риск от загуба на пари, особено при слаб зрителски интерес. Вместо това, продуцентите трябва да имат проактивен подход и да разработят различни стратегии, чрез които да ангажират публиката. От съществено значение за успеха на филмовия проект преди реализирането му е да се определи целевата аудитория и начините за достигането ѝ.“ (с. 207).

В трета глава Димитър Стойчев анализира различни ключови възможности за дигитално трансформиране на изображението в производствените модели на нискобюджетните филми, във всички етапи, а именно в етапа на предпродукция, продукция и постпродукция и разпространение. Като обстойно са разгледани различните етапи на филмово производство. Независимо от завършващия етап на дисертационния труд в настоящата 2025 година, освен останалите важни примери, докторантът спира вниманието си и върху последните, най-актуални такива, използващи AI, както и последващите процеси и тенденции. Което ясно показва, че Димитър Стойчев продължава целенасочено да работи и доразвива изследването си.

Тук бих препоръчала още малко да се задълбочи анализирането на различните технологични етапи, и даването на още повече филмови примери, което би дообогатило изследването. Разбира се, това би надвишило още повече големия обем на научния текст (припомням, че той е в обем на 400тина страници), така че докторантът с право е решил да съкрати някои части.

В тази глава много работеща е подглавата „Тенденции за развитие“, която дава ясна насока за продължаващата работа и интерес на Димитър Стойчев към проблемите на дигиталните трансформации и тяхното развитие.

Следващата глава четири вече кореспондира с анализирани и осмислени до тук в текста дигитални трансформации на изображението, но вече основно с фокус нискобюджетното кино в България. Изследват се както технологичната, така и творческа и финансова страна на развитие на дигиталните трансформации на изображението, характерни за съществуващата в България система на филмопроизводство. Спира се внимание върху проблемите, съществуващи в родното филмопроизводство и възможностите и предложения за неговото подобряване. Именно тази глава създава най-новаторските и приноси моменти на изследването. Докторантът онагледява анализите си с интервюта на професионалисти от различни области от родната киноиндустрия, които са включени в Приложение 2.

Текстът започва с поставяне на ясни въпроси за осмисляне, които в последствие са анализирани в своята конкретност: Какво представляват дигиталните трансформации на изображение от гледна точка на хората в продукционния екип, какви са възможностите които дават и как се използват? Как се използват те в екранното изкуство в България? Как се финансират и как се използва именно техния творчески аспект? Какво е нискобюджетно кино и как се изгражда в български условия?

Научният подход на докторантът отново започва с исторически преглед в развитието на проблема. Интересна и полезна е подглавата за Същността на дигиталните трансформации в родното ни филмово изкуство. В тези анализи се осмислят гледните точки на различни български творци и изследователи. Като Димитър Стойчев дава своята активна позиция по проблемите както в подглавата за предимствата и недостатъците на дигитални трансформации на изображението, така и в тази за творческите им аспекти: „Това, което реално се случва при производството на нискобюджетни, а и изобщо на български филми е, че повечето от тях се правят, без предварително да се определят зрителите, които биха се интересували от тематиката им, за да се търси и начин за увеличаването на техния брой“ (стр. 278).

Този раздел завършва с анализ на финансовия аспект на дигиталните трансформации в създаването на съвременно българско кино. Като тук Стойчев разглежда както публиката и възвращаемостта на финансирането, така и различните държавни политики, стратегии и проблеми при финансиране на родното кинопроизводство.

Последната глава от научното изследване е заключение, където докторантът прави опит за систематизиране, синтезиране и анализиране на основни хипотези. „дигиталната трансформация на филмовата индустрия е фактор, благоприятстващ създаването и

разпространението на нискобюджетни филми. Тя оказва комплексно влияние върху филмопроизводството, като намалява разходите за създаване и реализация на филмите. Дигиталната среда за производство предоставя по-широки творчески възможности за реализация на по-ниска цена, което облагодетелства нискобюджетните продукции.“ (стр. 309).

Убедена съм, че Димитър Стойчев е изпълнил в обем и същина задачата, която е поставена като цел на дисертационния труд и предлага интересен поглед върху заявената тема. Тезите в дисертационния труд, както и тяхното изследване са ясно и точно поставени. Приносите на Димитър Стойчев адекватно се вписват с контекста на разработките на референтните автори, на които той се позовава в процеса на анализ. Много полезни са именно приносите, които докторантът е изградил в следствие от своята работа със студентите като например практическия модел за оптимизиране на работата в споделената мрежова среда в Adobe Creative Cloud, използван от Димитър Стойчев именно в учебния процес.

Всички примери са подплатени както с обяснителни елементи, така и със схеми, фигури, диаграми и изображения, което спомага за цялостното възприятие на изложените съждения и анализи. Друга полезна част от изграждането на научния текст е включването на заключение във всяка една от основните глави, както и често в по-важните подглави, което уместно синтезира изброените примери, автори и анализи.

Както вече споменах използваните практически примери от работата на Димитър Стойчев със студенти от ФЕИ в НАТФИЗ спомагат за по-точно и ясно ориентиране именно в технологичната страна на използваните примери.

Често на финала на дадена глава докторантът включва работещата подглавата „Тенденции за развитие“, която дава ясна насока за продължаващата работа и интерес на Димитър Стойчев към проблемите на дигиталните трансформации и тяхното развитие. Бих препоръчала допълването с повече филмови примери, макар че от друга страна това би повишили и така доста надвишаващия изкисванията обем за една докторска дисертация.

Приемам като съществени и представените три научни публикации по проблемите на дисертацията. В текстовете се открояват уменията на докторантът да борави със система от понятия, да вписва в аргументацията си резултати от изследването на разнообразни практически художествени форми и аналитичните му способности да разглежда контекстуално проблематика от сферата на съвременните дигитални технологии, върху територията на екранното изкуство в България, и в частност нискобюджетното кино.

Давам своята положителна оценка за неговия труд. Предлагам настоящото изследване да бъде издадено като учебно пособие, полезно както за студенти от различни кино училища, така и за специалисти и любители в сферата на екранното изкуство.

Гласувам с ДА за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Димитър Стойчев.

07. 06. 2025

проф. д-р Радостина Нейкова
НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, София